

RBO-RBO-DOC-1920-020

WLOOR

Wijs beleid door overleg

**Discussiepunten kaderadvies
post M-decreet**

**Resultaten voorafgaande
dialogotafels**

Welzijn – Werk –
Kinderopvang

Ervaringen van ouders en van
leerlingen

Maatschappelijke
organisaties

Ervaringen van
ondersteuningsnetwerken
en hun partners

Voorafgaand proces

-
- Commissie specifieke noden : 7/11
 - Terugkoppeling resultaten dialogotafels RBO en RSO (november)
 - Groep wetenschappers (20/12)
 - Eindadvies : AR januari 2020
Aard advies : kaderadvies schetst grote te nemen opties

wat volgt ...

Waarom inclusie ?

- Inclusie in onderwijs is een sociaal veranderingsproces : leren samenleven in diversiteit. School als een sociaal laboratorium voor nieuwe vormen van samenleving. Inclusie vroeg in levensloop
- Een mensenrechtenperspectief hanteren :
 - Resultaat van een bredere mondiale beweging
 - Vergelijkbaar met kinderrechtenverdrag
 - Bekrachtigd op niveau van VL, België, EU
 - Inclusie / redelijke aanpassingen zijn twee verschillende onderdelen van verdrag
- Inclusie in onderwijs staat niet op zich - breder perspectief van maatschappelijke inclusie – elkaar versterkende processen
 - Tewerkstelling
 - Welzijn (m.i.v. kinderopvang – personen met een handicap - jeugdhulpverlening) en onderwijs eenzelfde continuüm
 - Ook culturele veld zet grote stappen

Visie op “inclusief onderwijs” uitklaren

- Ambitie / dromen van jongeren helpen realiseren
 - ❖ Beter evenwicht tussen ambitie / handelingsplanning en ambitie / veiligheid voor lerende en schoolteam.
 - ❖ Begrip ambitie goed invullen (niet louter economisch of arbeidsmarkt); Vormend onderwijs ook voor personen met een handicap;
 - ❖ Talentenbenadering voorop stellen
 - ❖ Studiesanctionering is cruciale hefboom;
 - ❖ Grote onderlinge verschillen tussen kinderen: de ontwikkeling van een kind verloopt op verschillende snelheden en in verschillende contexten
- Voorbij stigmatisering wegens onderwijssetting - kijken naar competenties en talenten – mensen met een handicap worden nu te snel voorbestemd om laagopgeleid door het leven te gaan. Doorbreken van die predestinatie omwille van een persoonskenmerk

Visie op inclusie (2)

- Bezorgdheid over draagvlak voor inclusie (zowel samenleving als onderwijs)
 - Onderwijs
 - Arbeidsmarkt minder inclusief ?
 - Complexiteit van de samenleving neemt toe. Dit creëert “handicap”
- Vraagsturing (niet “over” de lerende maar “met” de lerende). Maar Ouder- en kindperspectieven kunnen verschillen !

Conclusie :

Blijven staan achter inclusie. Minister moet dit verder als perspectief hanteren

Maar inclusie moet een reële en haalbare keuze voor iedere lerende worden

Inclusie moet een reëel en haalbaar perspectief vormen voor schoolteams.

Dus moeten barrières worden aangepakt

Enkele spanningsvelden in het beleid mbt inclusie in onderwijs - verder te onderzoeken

- “Handicap” wordt steeds meer opgerekt (steeds meer drempels worden “stoornissen”/”labels”) – leidt tot uitsmeren van middelen – Mattheuseffect bij mensen met een handicap – vraagt om debat over “basiszorg” vs specifieke ondersteuning
- Zijn er nog andere specifieke groepen die ondersteuning nodig hebben behalve de categorieën die we al gebruiken ?
 - Waarom toename gedragsproblemen / stoornissen
 - Benoemen van meervoudige en complexe probematieken als afzonderlijk gegeven ?
- Overlap inclusie – diversiteit – samenlevingsproblemen – SES – taal- en culturele drempels

Enkele spanningsvelden in het beleid mbt inclusie in onderwijs - verder te onderzoeken

- Vanuit perspectief van gewoon onderwijs
 - Analyse van achterliggende redenen voor “verhoging druk op scholen door M-decreet”.
 - Spanning tussen cijfers en ervaring / beleving
 - “Specifieke noden” als bliksemafleider voor overbevraging van schoolteams
 - Verslag en gemotiveerd verslag als signaal voor vastlopen van leerproces
 - Onderliggende contextfactoren die inclusie niet haalbaar maken – hoe limieten doen opschuiven
 - Waarborgen gelijke onderwijskansen
 - Onaangepaste diagnose-instrumenten
 - Doorschuiven kinderen bij onaangepast gedrag

Enkele spanningsvelden in het beleid mbt inclusie in onderwijs - verder te onderzoeken

- Vanuit perspectief van BUO
 - Specifieke doelgroepen lopen gevaar om minder aandacht te krijgen binnen een inclusief beleid
 - spanning tussen specifieke noden en inclusie (gericht op gemiddelde)
 - verdichting / verzwaring zorglast in het buitengewoon onderwijs - Omgaan met kinderen met zeer zware en complexe problemen (rapport bea maes)

Rond welke assen moet beleid vorm krijgen ?

- Inclusie blijft ondubbelzinnig het einddoel
- Proces dat polarisatie tussen gewoon en BUO opheft
- Transitiemodel dat inzet op volgende kernprocessen
 - Universal design waar mogelijk
 - Versterken van de basiszorg (en fase 1)
 - Structurele verankering van ondersteuningsnetwerken
 - Ambitieuze buitengewoon onderwijs
 - Professionaliteit van schoolteams zeer sterk ondersteunen

Transitie-perspectief

- M-decreet ontbeert langetermijnperspectief. Een vernieuwd beleid moet duidelijk doel (= inclusie) schetsen
- Maar doel koppelen aan transitieproces
 - Stapsgewijs
 - Transparant wat men wil bereiken
 - afstemmen op draagkracht van betrokkenen
 - reële keuze garanderen (nu vaak onhaalbaar)
 - niet in termen van grenzen maar wel groeien naar doel
- Kenmerken voor transitie zijn
 - Haalbare maar wel reële stappen zetten
 - Tijd geven aan ouders, scholen en CLB om te ontwikkelen
 - Ondersteuning voor teams
 - Erkennen van lokale verschillen
 - Erkennen van accenten afhankelijk van context en achtergrond (bijv. SES)
 - Spanning tussen norm en realiteit verminderen
- Beleidsassen voor transitie : zie volgende dia's

Voorbij polarisering gewoon – BUO

- Meer inzetten op leerwinst voor alle lerenden. Ambitie en talenten ontwikkelen voor iedereen
- Gemengde systemen uitbouwen (niet of / of maar wel en/en)
 - die werken vanuit één continuüm
 - Evolutie in richting van integratie in één onderwijssetting
 - mogelijkheden voor orthopedagogische ondersteuning in een “school” voor alle lerenden
 - extra ondersteuning/ therapie zoals BuO meenemen naar elke school
- Veel meer overgangen – klimtrapjes - (hang)bruggen – wegen tussen gewoon en buitengewoon onderwijs

Voorbij polarisering gewoon – BUO (2)

- Flexibiliteit verwacht in opleiding en organisatie (vorm, inhoud en algemene vorming) – koppelen aan redelijke aanpassingen
- Voorwaarden BUO realiseren in gewoon onderwijs
 - samenstelling team in richting van MDT,
 - orthoped. aanpak waar nodig,
 - financiering,
 - andere partners binnenbrengen
- Beleid voor studiesanctionering na IAC of BUO opnieuw bekijken :
 - gedifferentieerde studiebekrachtiging
 - volwaardig civiel effect
 - Leerwegonafhankelijk

Universal design als leidend principe

- Plaats van leerlingen met specifieke noden integreren in reguliere processen (aanzet voor universal design) –
 - uitklaren wat universal design betekent in concrete dossiers : bijv. structuur SO, dual learning, ET, toetsen en leerwinst, schoolgebouwen, ...
 - Kwaliteitszorg : communicatie met ouders
 - Certificeringsbeleid leerwegaafhankelijk
 - Scholenbouwbeleid
 - ...

Een versterking van de basiszorg

- Preventief werken ten aanzien van diverse groepen – ontmoetingspunt tussen gelijke kansen – SES – SOB
- Sterkere integratie tussen basiszorg en verhoogde zorg: fasen 0 en 1
- Nood aan professionaliseringsinitiatieven voor schoolteams in fase 0 en 1
 - Zie afzonderlijke dia
- ??? Wenselijkheid tot inzetten van gerichte ondersteuning ??? (zie dia ONW)

Versterking van inclusieve trajecten in gewoon onderwijs

- Spanning tussen doelgroepen voor ondersteuningsmodel
 - Basiszorg en fase 1 behoren niet tot werkdomein – wel veel vragen tot ondersteuning – zie voorgaande dia
 - Leerlingen type basisaanbod, type 3 en 9
 - Leerlingen uit de kleine types
- Onderwijsvoorwaarden uit BUO nog sterker binnenbrengen in gewoon onderwijs
 - MDT
 - Leermiddelen (afstemmen met welzijn)
 - Zie dia over gemengde setting
- ONW werken vanuit eigen visie en eigenheid. Zijn gegroeid in hun rol en opdracht en een belangrijke ondersteuning gericht op leerling, leerkracht of schoolteam. Impact is voelbaar op leerlingniveau/ klasvloer

Structurele verankering van de ondersteuningsnetwerken

- Spanning tussen doelgroepen voor ondersteuningsmodel
 - Basiszorg en fase 1 behoren niet tot werkdomein – wel veel vragen tot ondersteuning
 - Leerlingen type basisaanbod, type 3 en 9
 - Leerlingen uit de kleine types
- Werken vanuit eigen visie en eigenheid. Zijn gegroeid in hun rol en opdracht.
- Belangrijke ondersteuning gericht op leerling, leerkracht of schoolteam
- Voelbaar op leerlingniveau/ klasvloer

Naar een versterkte rol van de ondersteuningsnetwerken

- Wat moet anders ?
 - ❖ Omschrijving opdracht ondersteuner
 - ❖ Nood aan duidelijke statuut voor de ONW
 - ❖ Veranderingsproces moet transparanter, vraagt voorbereidingstijd
 - ❖ Flexibele inzetbaarheid uren
 - ❖ Verder opbouwen expertise van ONW
 - ❖ Vlottere en efficiëntere (her)opstart ondersteuning
- Verder uit te klaren
 - ❖ ??? Mogelijkheid ondersteunen fase 0 en 1 ???
Dan wel overlap met PBD en CLB – te bekijken na verdere concretisering van vraag versterking basiszorg

Naar een versterkte rol van het buitengewoon onderwijs

- Omschrijven van de opdracht van het BUO
 - Als onderwijssetting of als onderwijsdienst
- Inzetten op kwaliteit in BUO
 - Kwaliteit van handelingsplanning
 - Ambitie / kunnen functioneren / kunnen groeien in relevante levensdomeinen
 - Hoog gespecialiseerde voor specifieke onderwijsnoden (kleine types) + meervoudige handicap
- BUSO :
 - inzetten op volwaardige tewerkstelling (streaming in opleidingsvormen in vraag stellen ?)
 - Certificering : leerwegaafhankelijk maken
 - Stages en werkplekleren garanderen

Verbindingen leggen met ... ouders – ouder als partner

- Niet enkel informatie geven, inzetten op actieve communicatie en echte dialoog
 - Transparantie,
 - Proactief
 - Continu (in alle fases)
- Ouders hebben behoefte aan contactfiguren
 - vertrouwenspersoon op school
 - aanspreekpunt ondersteuning
 - onafhankelijk bemiddelaar bij conflicteren
- Moet onderdeel zijn van een kwaliteitsbeleid van de school (geen afzonderlijk segment) –UD

Lerarenopleiding en professionalisering van leraren

- Rolmodellen
- Realistische toeleiding naar beroep van leraar
- Zorg moet veel sterker in de initiële lerarenopleiding worden geïntegreerd. Dit is een kernopdracht en mag niet worden gefocust op de banaba
 - Uitbouwen van basiszorg
 - Mensen versterken in omgaan met gedragsproblemen
 - Meer inzicht in interferentie tussen SOB en migratie en/ of kansarmoede

Verbindingen leggen met diverse sectoren

1. Nood aan transversaal beleid – dwarsverbanden – elkaar versterken
2. Geen alibi om in onderwijs te werken aan inclusie. Onderwijs is ook een gangmaker
3. Wachtlijsten in zorg / in begeleiding naar werk belemmeren zwaar onderwijsontwikkelingen / overschrijden draagkracht

Verbindingen leggen ... met werk

Mensen met een handicap optillen uit groep laaggeschoolden

- Nood aan mindshift, ook op de arbeidsmarkt
 - Kijken naar abilities in plaats van disabilities
 - Stigmatisering binnen groep van laagopgeleide mensen – kansarme mensen -
 - Huidige arbeidsmarkt minder inclusief ipv meer (werktempo, niveau van functioneren, complexiteit van jobs)
 - Werk is een van de levensdomeinen maar niet het enige. Onderwijsperspectief is veel breder dan werk
- Inzetten op reguliere tewerkstelling
 - Vlottere doorstroming vanuit onderwijs naar duurzaam werk
 - Actieve toeleiding vanuit onderwijs naar werk (transitie nog sterker en duurzaam begeleiden)
 - Stages : redelijke aanpassingen moeten een recht zijn
- Structurele drempels in werkomgeving
 - Afstemming vraag en aanbod
 - Versterken van leerkansen op arbeidsvloer : inclusief LLL
 - Rolmodellen ontbreken

Verbindingen leggen ... met welzijn - luik kinderopvang

- Band inclusieve kinderopvang – inclusief onderwijs :
 - creëert een mindset bij gezinnen
 - waken op belasting gezinnen : zorg in gezin en rol in samenleving zijn beiden zwaar – ontlastend werken tav gezin
 - Nood aan persoonlijk aanspreekpunt voor ouders werkt
- Inzetten op Capaciteitsuitbouw reguliere aanbod
- Positie ouders
 - Communicatie
 - Zelf zoeken naar en overzicht bewaren van mogelijkheden
- Band met buitenschoolse kinderopvang op scholen meenemen in discussie (advies RBO) – nood aan gekwalificeerd personeel
- Onderwijs kan leren van het transitietraject dat hier werd gelopen

Verbindingen leggen ... met welzijn

Luik ondersteuning mensen met een handicap

- Visie op zorg en ondersteuning is sterk veranderd door VN-verdrag (= perspectiefwissel): centrale begrippen zijn zelfregie – vraagsturing - zorg op maat – vermaatschappelijking (zorgcirkels)
 - Flexibilisering van aanbod (niet alles of niets)
 - Zorgcontinuïteit realiseren
- Toekomst :
 - nood aan uitbouwen van PVF voor minderjarigen : link met onderwijs zeer duidelijk
 - Inzetten op scharniermoment van minder- naar meerderjarigheid (ook hier veel linken met onderwijs)
 - Afstemming met IJHV
 - Eigenheid van ontwikkeling van een kind (zorgvraag evolueert sterker dan bij volwassenen)

Duidelijke gevolgen voor onderwijs : specifiek overleg versterken onderwijs en welzijn

Te onderzoeken en uit te klaren items

- Uitklaren afstemming tussen onderwijs en de buitenschoolse hulp. Uit alle onderzoek blijkt dat buitenschoolse hulp op grote schaal wordt ingezet door ouders om leertrajecten te ondersteunen. Zware factor van ongelijke kansen – wat zegt dit over school ?
- Afstemming met volksgezondheid federaal : Regelgeving rond verpleegkundige handelingen

Rol clb is cruciaal

- Rol van procesbewaker (poortwachter)
- Rol van onafhankelijk bemiddelaar
- Draaifunctie ten opzichte van welzijnsactoren